

Så bildades Svenska Sportdykarförbundet

TEXT: STAFFAN VON ARBIN

Svenska Sportdykarförbundet är, och har under lång tid varit, centralt för utvecklingen av sportdykningen i Sverige. Förbundet bildades redan 1958, och det firar alltså 60 år i år. Här är historien om hur det hela en gång började.

Under ett par år i slutet av 1950-talet extraknäckte sjökaptenen och dykaren Ulf Holm som biträdande gymnastiklärare för en grupp sjöofficerare på Sturebadet i Stockholm. I gymnastikgruppen ingick bland annat Bo Cassel, som var en av den svenska flottans främsta dyk- och bärgningsexperter vid den här tiden. Eftersom Ulf Holm och Bo Cassel delade intresset för dykning blev de snabbt goda vänner. I bastun efter gymnastikpassen hamnade de två snart i långa och livliga diskussioner om allt som hör dykningen till.

Något som särskilt engagerade de båda var dyksäkerhetsfrågor. Vid denna tid existerade inga enhetliga säkerhetsbestämmelser för sportdykning. Varje dykarklubb hade i bästa fall sina egna regler och rutiner. Med undantag för Dennis Österlunds sportdykarskola på Västkusten, startad sommaren 1957 i Grebbestad, saknades det i princip formella utbildningsmöjligheter för sportdykare. Flera allvarliga olyckor, varav några med dödlig utgång, hade redan inträffat. Ulf Holm och Bo Cassel var därför eniga om att något behövde göras.

Det var alltså där, i bastuängorna på Sturebadet i början av nyåret 1958, som tankarna på en riksomfattande organisation för att samla landets dykintresserade föddes. Bo Cassel var övertygad om att en sådan organisation både skulle välkomnas av sportdykarna och stödjas av de svenska myndigheterna.

Konstituerande årsmöte

För att pejla intresset gjorde Ulf Holm en första rundfrågning bland sina dykarbekanta i Stockholmsområdet. Han var tidigt också i kontakt med Dennis Österlund och ”västkustgänget”, som han ansåg var bättre organiserade än vad man var i Stockholm. ”Dennis hade många synpunkter, bland annat tyckte han att styrelsen skulle ha sitt säte i Göteborg. Men de flesta vid starten röstade på Stockholm, och så blev det”, berättar Ulf Holm.

I mitten av februari 1958 skickade han så ett upprop till alla kända sportdykare i landet. Gensvaret blev över förväntan. Till det konstituerande årsmöte som avhölls i Skottenborgsskolans aula på Skeppsholmen i Stockholm den 9 april samma år infann sig ett hundratal personer. Med stora ovationer biföll deltagarna förslaget om att bilda en nationell sportdykarorganisation, och man enades om arbetsnamnet ”Sportdykarfrämjandet”.

På mötet utsågs också en interimsstyrelse vilken fick till uppgift att närmare utreda organisationens form, syfte och funktion. Förutom Ulf Holm och Bo Cassel kom styrelsen att bestå av Dennis Österlund, Paul Fahlén, Börje Strömberg, Dag Johannisson, Gösta Fahlman, Helge Fällman, Lag Hannertz, Lars Strandberg, Bårdh Östergren, Bengt Börjeson, Lennart Eriksson och Curt Lindblad. Ulf Holm utsågs till ordförande och Dennis Österlund till vice ordförande.

Bland ledamöterna hittar vi idel kända namn från den svenska sportdykningens barndom. Dag Johannisson är i dyksammanhang mest känd som konstruktören av AGA Divator – den första serietillverkade svenska dykapparaten. Gösta Fahlman har bland annat gått till historien som den som introducerade attackdykare i den svenska marinen. Helge Fällman var före detta marinanställd dykare och tekniskt ansvarig för Dyktankhuset på dåvarande Galärvarvet, det vill säga det hus som numera innehåller Svensk

Dykerihistorisk Förenings samlingar. Tillammans med kollegan Bårdh Östergren, som också återfinns i Sportdykarfrämjandets interimsstyrelse, startade han i början av 1950-talet dykfirman Navál. Bengt Börjeson, Lennart Eriksson och Curt Lindblad är, liksom Dennis Österlund, alla bekanta namn från den uppmärksammade Expedition Röda havet 1955.

Sportdykarfrämjandet

På interimsstyrelsens första möte, som avhölls den 16 april, antogs tre arbetsuppgifter:

- Att organisera medlemskadern och ge ut en matrikel.
- Att utarbeta säkerhetsbestämmelser för sportdykare och utsända dessa.
- Att ge ut någon form av medlemsblad och ordna upplysningsverksamhet.

I en skrivelse till landets sportdykare och dykarklubbar, daterad den 17 maj 1958, och undertecknad av ordföranden Ulf Holm och sekreteraren Paul Fahlén, presenterade interimsstyrelsen sina tankar om Sportdykarfrämjandet och dess framtida verksamhet. Enlig interimsstyrelsens uppfattning skulle Sportdykarfrämjandet verka för att:

- Sprida upplysning om och verka för ökad säkerhet vid undervattenssport.
- Ge sportdykaren ökade möjligheter att utöva sitt intresse genom kontakter med olika myndigheter och institutioner samt utländska sportdykarorganisationer.
- Verka som rådgivande organ för sportdykarklubbar och enskilda genom att besvara förfrågningar rörande medicinska, tekniska eller andra problem, som kan uppstå vid sportdykning.

Vidare ansåg man att organisationen skulle vara ideell, utan inblandning av statliga eller kommersiella intressen och oberoende av understöd i någon form. Organisationens verksamhet skulle i princip finansieras av dess medlemsavgifter, menade man. Skrivelsen innehöll också ett upprop till landets sportdykare om att "förhands-anmäla" sig till Sportdykarfrämjandet. Den preliminära medlemsavgiften, som var satt till fem kronor, behövdes bland annat för att täcka kostnaderna för papper, duplicering av utskick och porto.

Den första Sportdykarriksdagen

Lördagen den 6 september samma år hölls den första svenska sportdykarriksdagen, då en ordinarie styrelse valdes och förbundets stadgar

Många damer i dykarriksdag

Den första sportdykarriksdagen var på lördagen samlad på Medicinska föreningen i Stockholm med 200 deltagare från hela landet. Den interimsstyrelse för en riksorganisation som valdes i en sammankomst på Skeppsholmen i våras blev ersatt med en ny styrelse, och stadgar har utarbetats. I organisationen, som vill tillvarata amatördykarnas intressen samt verka för ökad säkerhet vid sportdykning, ingår många damer och vid denna riksdag var ett 40-tal damer närvarande. På bilden syns sjökapten Ulf Holm, som är initiativtagaren, och fröken Pia Jonsson samt bakom dem fröken Wanja Tornberg och herr Roy Eklund.

Tidningsklipp från 1958 års Sportdykarriksdag. En av initiativtagarna till Svenska Sportdykarförbundet, Ulf Holm, syns till vänster i bild.

Inträdesbiljett till 1958 års Sportdykarriksdag.

fastställdes. Platsen för mötet var Medicinska föreningens kårhus vid Medicinska högskolan (idag Karolinska institutet) i Stockholm. Förutom regelrätta mötesförhandlingar bjöd programmet på såväl dykerimediskt föredrag som filmvisning och en mindre utställning. I biljettpriset på sju kronor ingick även lättare förtäring i form av smörgås och öl eller läskedryck.

Arrangemanget blev en stor succé och lockade omkring 200 deltagare från hela Sverige, varav ett 40-tal kvinnor.

En av dem som deltog på mötet var den då blott 16-årige Ronnie Andersson från dykarklubben Cykloperna i Stockholm. Tillsammans med två klubbkamrater hade Ronnie under sommaren genomgått Dennis Österlunds sportdykarskola i Lysekil. I sin dagbok skriver han bland annat följande:

Den 6/9 1958 var Lasse, Tosse och jag på dykarriksdagen ... Vi hade mycket trevligt och hoppas mycket av Svenska Sportdykarförbundet, som det blev omdöpt till under kvällen. Vi skrev in oss i Svenska Sportdykarförbundet och betalade en provisorisk avgift på 5 kr. Den verkliga avgiften blir sedan 25 kr per år.

Tidig reklamfolder för Svenska Sportdykarförbundet. >

SPORTDYKKAR

BLADET

Nr. 1

December 1958

SVENSKA SPORTDYKKARFÖRBUNDET
Postbox 925 Stockholm 1
Postgiro nr 467919

Medlemsavgift 25:-

REDAKTIONEN HAR ORDET

I detta första nummer av Sportdykarbladet ber vi i redaktionen att få komma med våra synpunkter på "Bladet".

Vi har inte lagt ner alltför mycket arbete på det första numrets utformning och stil. Vår strävan har i första hand varit att så snart som möjligt "få ut" första numret. Vi har inte haft några svårigheter att få ihop tillräckligt med stoff. Snarare har vi fått gallra bort en del till nästa nummer. Men utskrift, kopiering, redigering och allt vad det heter är ett styvt jobb för en som inte är van. Vi tror i alla fall, att det här numret bjuder Er något som Ni är intresserad av och vi är optimister nog att tro, att "Bladet" så småningom kommer att växa till sig och få den form och stil som passar bäst. Vi vill inte heller på det här stadiet lova några bestämda utgivningsdagar.

Men vi lovar, att göra vårt allra bästa för att "Bladet" skall bli det kontaktorgan mellan styrelsen och förbundets medlemmar - m.a.o. styrelsens språkrör - som vi anser vara Sportdykarbladets viktigaste uppgift. Vi lovar också att jobba så mycket vi förmår för att intervallen mellan numren skall bli kortast möjliga. Givetvis är vi synnerligen tacksamma för bidrag i form av manuskript av olika slag. Huvudsaken är att det rör sig om dykning. Skämthistorier och teckningar med dykerianknytning är vi särskilt angelägna om att få.

Med dessa rader ber vi få presentera det första numret av SPORTDYKARBLADET.

Gösta Fahlman

"Pälle" Fahlén

Hasse Lundberg

SÄKERHETSRETTÄMMELSER

Utarbetandet av säkerhetsbestämmelser är en sak som tar tid. Vi är tvungen rätta oss efter erfarenheter från vana dykare och eftersom den dykeritekniska utvecklingen på senare tid gjort snabba framsteg är det mycket svårt att författa bestämmelser som kan tillämpas under alla omständigheter och med olika utrustningar.

Innan vi utarbetat egna säkerhetsbestämmelser för civilt bruk vill vi därför rekommendera sportdykare att läsa marinens säkerhetsföreskrifter (Del VI) och dykningens fysikaliska och fysiologiska grunder (Del II) och rätta sig efter dessa. Del II som omnämnes här

I klubbens arkiv finns inträdesbiljetten fortfarande bevarad, liksom diverse utskick och tidningsklipp som rör Svenska Sportdykarförbundets tillkomst.

Till ordförande valdes Ulf Holm, till vice ordförande Scott Grinnal och till ställföreträdande vice ordförande Dennis Österlund. Sekreterare blev Börje Strömberg, kassaförvaltare Egon Shroedter och vice sekreterare Paul Fahlén. De övriga styrelseledamöterna blev Dag Johannisson, Bengt Börjeson, Bo Cassel, Gösta Fahlman, Helge Fällman, Lag Hannertz, Lars Strandberg, Curt Lindblad, Bårdh Östergren, Hans Lundberg, Bengt Burman, Göran Boström, Bo Wilhelmsson, Nils Hyltén-Cavallius och Gunnar Dahlström.

Ett axplock från de första åren

Redan i december 1958 utkom det första numret av SSDF:s medlemstidning som då gick under namnet *Sportdykarbladet* – en häftad stencil som innehöll sju maskinskrivna textsidor i A4-format. Redaktörer för detta första nummer var Gösta Fahlman, Paul Fahlén och Hans Lundberg. Tidningen skickades ut till alla som erlagt den preliminära medlemsavgiften. I och med nummer 3/1959 bytte tidningen namn till *Sportdykaren*, ett namn den har kommit att behålla fram till idag.

Den första riktiga medlemsmatrikeln som gavs ut i maj 1959 upptar 124 medlemmar, av vilka endast tre är kvinnor. Matrikeln är intressant läsning då den i många fall redovisar såväl födelseår som yrke på förbundets medlemmar. Dessutom listas medlemmarna utifrån geografisk hemvist. Man kan exempelvis notera att "distriktet" Stockholms stad upptar hela 51 medlemmar, medan Göteborgs stad bara har 13. 1960 hade medlemsantalet stigit till 226, det vill säga en 80-procentig ökning från föregående år. Note-

< Det första numret av *Sportdykarbladet* som utkom i december 1958.

ras bör att medlemskap i Svenska Sportdykarförbundet från början alltså tecknades individuellt, och inte som idag via en SSDF-ansluten klubb. Möjligheten till direktanslutning avskaffades först 1967.

Säkerhetsarbetet var som framgått tidigt en prioriterad verksamhet, och redan 1959 gav man ut ett litet häfte med titeln *Svenska Sportdykarförbundets upplysningar och rekommendationer för sportdykare* som delades ut gratis till alla medlemmar. Efter beslut på Sportdykarriksdagen i december 1959 ansökte SSDF följande år om medlemskap i den världsomspännande sportdykarorganisationen CMAS, Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques, grundat i januari 1959.

Några år senare, 1965, blev man också medlem i Sveriges Riksidrottsförbund (RF). Vid denna tid hade antalet medlemmar stigit till cirka 1 500. Sin absoluta topp nådde Svenska Sportdykarförbundet omkring år 1993, då man hade en bit över 250 anslutna klubbar med totalt nästan 20 000 medlemmar. När detta skrivs har förbundet drygt 180 anslutna klubbar vilka tillsammans omsluter cirka 6 500 medlemmar.

Fotnot: Både Ulf Holm och Bo Cassel († 2004) är invalda som hedersmedlemmar i Svensk Dykerihistorisk Förening.

Källor

Dykarklubben Cyklopernas arkiv
E-postkorrespondens med Ulf Holm
Författarens privata samling
Aili, L.-E. & Järvholm, G. 2008. *Svenska Sportdykarförbundet. En redovisning om vad som hänt under Svenska Sportdykarförbundets 50-åriga historia*. Hammarstrand, L. 1977. Svenska Sportdykarförbundet. *Sjöhistorisk årsbok 1975-1976*. Stockholm.
Holm, U. 1976. Cirkeln sluts eller ... *Sportdykaren* 2.
Holm, U. 2016. Mitt dykarliv: Ulf Holm – något av ett "vattenliv". *Signallinan* 37.